

JHS 202 Kansalaishavainnot

Liite 1. Suunnittelua jäsentävät kysymykset

Versio: 1.0

Julkaistu: 31.5.2018

Voimassaoloaika: toistaiseksi

Tässä dokumentissa on kuvattu kansalaishavaintojen keruun suunnittelua jäsentäviä kysymyksiä. Näiden kysymysten avulla voit suunnitella kansalaishavaintojen keruuta ja tehdä systemaattisesti päätöksiä eri vaihtoehtojen välillä.

1 Kansalaishavaintojen tietosisältö

Mitä tietosisältöä koottavalla aineistolla tavoitellaan?

Miten sitä on suunniteltu käytettävän niiden tavoitteiden saavuttamiseksi, joita varten tietoa alalla muutenkin kerätään:

- Tuotetaanko kansalaishavainnoilla lisää samanlaisia mittauksia kuin ammattimaisestikin on jo tehty?
- Vai saako kansalaishavaintojen avulla jonkin aivan uuden näkökulman havaittavaan ilmiöön?
- Onko kerättävissä oleva kansalaishavaintotieto menetelmällisesti ja semanttisesti yhteensopivaa muun kerättävän tiedon kanssa? Onko havaintotietojen yhteiskäyttö muun tiedon kanssa jollain tavalla mahdollista.

2 Osallistaminen

Miksi ja millä reunaehdoilla kansalaishavaintoja osallistuu toimintaan ja mikä saa hänet jatkamaan sitä?

- Onko havainnoinnin osallistujia satunnainen ohikulkija, oppimaan kiinnostunut lisätiedon etsijä, ilmiön seurantaan erilaisista syistä sitoutunut vai jollain tavalla oikeuksistaan tai eduistaan kiinnostunut asianosainen?
- Onko odotettavissa -tai edes tarpeellista odottaa- sitoutumista havaintotietojen pitkäaikaiseen keräämiseen samalta havaintopaikalta?
- Innostaako samanlaisten havaintojen kerääminen muilta alueilta - vai onko ilmiö sellainen, että siitä ilmoitetaan jos sellainen kohdataan, mutta sitä ei erityisesti etsitä?
- Voiko tietoa tuottaa riittävästi osallistavien havainnointimenetelmin? Onko osallistavien menetelmien sijasta tai ohella tarpeen etsiä mahdollistettuja menetelmiä?
- Millainen rooli tai kokemus havaintosijalla on oltava havainnon jatkokäsittelystä havaintomotivaation ylläpitämiseksi? Haluaako hän osallistua aineiston analysointiin tai säilyttää tiedon havainnoistaan saatavilla itselleen? Vai olettaako hän, että havainnon ilmoitus johtaa jatkotoimenpiteisiin - odotetaanko erillistä ilmoitusta sitten kun tiessä havaittu kuoppa on korjattu?
- Mikä motivoi havaintosijaa tekemään havainnon ja jatkamaan havainnointia?
- Odottaako havaintosija näkevänsä omat havaintonsa kootusti?
- Odottaako havaintosija saavansa palautetta tai kiitosta havainnoistaan?
- Voiko havaintosijalle maksaa palkkion havainnoistaan? Odottaako havaintosija saavansa palkkion havainnoistaan? Kannattaako palkkiota maksaa?

3 Miten kansalaishavaintaja voi tuottaa havaintoja?

- Tarvitaanko mittavälineitä tai erityisiä mittalaitteita? Tarvitaanko ohjeistusta tulkinassa käytettävien kuvien ottamiseen - tai kuvankäsittelyautomaattia niiden tulkitsemiseen?
- Tarvitaanko havainnointiin koulutusta vai selvittääkö verkkosivujen ohjeilla tai havainnoinnin aikana mobiilisovelluksessa näkyvillä neuvoilla? Pitäisikö koulutuksesta saada tai vaatia sertifiointi ja kurssitustodistus? Pitäisikö kouluttajia olla paikallisesti läsnä neuvomassa alkuun tai järjestämässä toimintaa? Kuka vastaa havaintajien palautteeseen ja kysymyksiin?
- Voiko havainnointiin osallistua yksin ja itsenäisesti suoraan verkosta saaduilla ohjeilla? Voiko havaintopalvelua järjestävän organisaation oma henkilökunta auttaa vapaaehtoisia havaintotoimintaa suoraan – ja missä määrin? Vai onko tarpeen järjestää paikallista tukiverkostoa yhteistyössä jonkin organisaation kanssa?
- Onko havaintojen tekemisessä turvallisuus- tai viranomaistiedonsiirtoasioita? Onko todennäköistä, että havaintaja altistuu onnettomuuksille havaintoja tehdessään? Onko mahdollista, että havaintojen yhteydessä loukataan yksityisyyden suojaa tai muuta turvallisuusluokiteltua tietoa paljastuu? Miten havaintojen ilmoittaminen vaikuttaa esimerkiksi poliisille tai pelastustoimelle tehtäviin ilmoituksiin? Millaisilla järjestelyillä havaittuja ongelmia voidaan vähentää tai välttää?